

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum



Rapport 2014-068

G.J. Berg
E. van der Ploeg



koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum

Rapport 2014-068

G.J. Berg
E. van der Ploeg



koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

Opdrachtgever	Rho adviseurs voor leefruimte, Postbus 81, 9602 ZJ Oenkerk
Titel	Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum
Auteurs	G.J. Berg, E. van der Ploeg
Datum	5 september 2014
Pagina's (inclusief bijlagen)	33
Opdrachtnr	-
Projectnr	2014-128
Rapportnr	2014-068
Status	Definitief
Akkoord	Ir. H. Boonstra (teamleider)
Paraaf	



Foto omslag: Plangebied nabij de Potmaar

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

Berg GJ & van der Ploeg E (2014) Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum. KenB rapport 2014-068. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Rho adviseurs voor leefruimte

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

Colofon	3
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	10
1.3 Opzet	10
1.4 Volledigheid	11
2 Wettelijk kader	13
2.1 Flora- en faunawet	13
2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	18
2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst	19
3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied	21
3.1 Gebiedsbeschrijving	21
3.2 Speciale Beschermingszones	22
3.3 Bronnenonderzoek	22
3.4 Waargenomen soorten	23
3.5 Weidevogels	25
4 Conclusies	27
4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet	27
4.2 Eindconclusie toetsing Flora- en faunawet	28
4.3 Nader onderzoek in verband met ligging in Weidevogelkerngebied	28
5 Literatuur	29
Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus	31

Samenvatting

In opdracht van de heer T. Hoekstra van Rho adviseurs voor leefruimte te Oenkerk, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 9 ha. Momenteel is het plangebied grotendeels in gebruik als weidegebied. Voor het plangebied is de bouw van woningen voorzien. Daarbij zal waarschijnlijk een groot deel van de sloten binnen het plangebied worden gedempt. Het Winsumerdiep en de Potmaar blijven gehandhaafd.

Het plangebied is eerder onderzocht in 2007. De geldigheid van dit onderzoek is verlopen. Wel zijn de resultaten van destijds vergeleken met de nieuwe resultaten. Het plangebied maakt onderdeel uit van het door de Provincie Groningen aangewezen Weidevogelkerngebied. Naast een toetsing aan de Flora- en faunawet zal onderzocht moeten worden wat het effect van de plannen is op de weidevogels in het plangebied en de directe omgeving.

Tijdens het veldbezoek op 26 augustus 2014 zijn enkele beschermde soorten aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep in meer of mindere mate gevolgen zal hebben. Daarnaast zijn er in 2007 enkele soorten waargenomen waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat deze nog steeds in het plangebied aanwezig zijn.

In het plangebied is Zwanenbloem aangetroffen, zijn verschillende soorten amfibieën aanwezig en zijn sporen van de Mol aangetroffen. Daarnaast kan het plangebied van belang zijn voor enkele zoogdiersoorten zoals marterachtigen en verschillende muizensoorten. Dit betreft echter soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen.

Er bestaat dan ook geen noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Voor de vogels die zijn aangetroffen geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Indien de werkzaamheden buiten de broedperiode worden uitgevoerd, met voorkeur in het winterhalfjaar, is het derhalve niet nodig ontheffing aan te vragen.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van de EHS waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

Weidevogels zijn net als overige vogels in Nederland beschermd tijdens het broedseizoen. Broedgebieden of territoria zijn niet beschermd. De provincie Groningen

heeft echter in het Provinciaal Omgevingsplan (POP 2009) weidevogelkerngebieden aangewezen. Weidevogels genieten in deze gebieden toch bescherming, ook buiten het broedseizoen, zodat voorkomen wordt dat ruimtelijke ingrepen een negatief effect hebben op de weidevogelstand. Indien toch ruimtelijke ingrepen nodig zijn in deze kerngebieden, moeten mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen worden.

Om een uitspraak te kunnen doen over de invloed van de voorgenomen plannen op de weidevogelstand in het plangebied en de omgeving van het plangebied zal in het voorjaar van 2015 (maart-juni) een broedvogelinventarisatie moeten plaatsvinden binnen het plangebied zelf en tevens binnen de aangrenzende percelen ten noorden, oosten en zuiden van het plangebied.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van de heer T. Hoekstra van Rho adviseurs voor leefruimte te Oenkerk, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 9 ha. Momenteel is het plangebied grotendeels in gebruik als weidegebied. Voor het plangebied is de bouw van woningen voorzien. Daarbij zal waarschijnlijk een groot deel van de sloten binnen het plangebied worden gedempt. Het Winsumerdiep en de Potmaar blijven gehandhaafd.

Het plangebied bevindt zich binnen het kilometerhok met de Amersfoort coördinaten 231-594 (Figuur 1). Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1x1 km dat als standaard dient voor het inventariseren van de Nederlandse flora en fauna door de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's).

Het plangebied is eerder onderzocht in 2007 (Berg *et al.* 2007ab, Berg & Brochard 2007). De geldigheid van deze onderzoeken is verlopen. Wel zijn de resultaten van destijds vergeleken met de nieuwe resultaten. Het plangebied maakt onderdeel uit van het door de Provincie Groningen aangewezen Weidevogelkerngebied (Figuur 1). Naast een toetsing aan de Flora- en faunawet zal onderzocht moeten worden wat het effect van de plannen is op de weidevogels in het plangebied en de directe omgeving. Weidevogels kunnen in deze tijd van het jaar niet geïnventariseerd worden. Wel is een bureaustudie gedaan naar de beschikbaarheid van recente weidevogelgegevens. Hiervoor is navraag gedaan bij de Agrarische Natuurvereniging Stad en Ommeland. Op basis van deze gegevens is een advies opgesteld voor nader onderzoek naar weidevogels in het voorjaar van 2015.



Figuur 1 Links de situering van het plangebied binnen het km-hok 231-594 (blauw omlijnd). Rechts een luchtfoto met rood omlijnd het plangebied. Het in groen aangegeven gebied is aangewezen als weidevogelkerngebied (Bron: <http://kaarten.provinciegroningen.nl/viewer/app/natuurbeheerplan>)

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Hiertoe moest voor eventueel aanwezige beschermde soorten worden nagegaan of de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen. Bij verwachte overtreding van verbodsbepalingen moet worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd (zie 2.1). Daarnaast moest worden nagegaan of er eventuele negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde natuurgebieden in de omgeving (zie 2.2).

1.3 Opzet

Tijdens het veldbezoek op 26 augustus 2014, is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle voor de Flora- en faunawet relevante planten- en diersoortgroepen. Het bestaan van beschermde natuurgebieden, Natura 2000-gebieden en gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I). De beschikbaarheid van bestaande inventarisatiegegevens uit het gebied werd nagegaan bij de Agrarische Natuurvereniging Stad en Ommeland. Daarnaast zijn de nieuwe resultaten vergeleken met de resultaten uit 2007 (Berg *et al.* 2007ab, Berg & Brochard 2007).

In dit rapport worden de resultaten van de quickscan beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied (en de directe omgeving) aanwezig en/of kunnen hier verwacht worden?
- Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde soorten?
- Worden er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden, en zo ja welke?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?
- Is nader onderzoek noodzakelijk?
- Moet er een ontheffing worden aangevraagd?

1.4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Op grond van het veldbezoek in augustus 2014, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

2 Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Anonymus 1979, 1992). Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet (Anonymus 1998, 2000) van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De laatste wijzigingen aan de Natuurbeschermingswet zijn van kracht sinds de invoering van de Crisis- en herstelwet uit 2010. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van de rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis);
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten genoemd in de Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten;
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat;

- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

Beschermingsregimes

In 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de huidige opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (Figuur 2). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 1-soorten*. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. De gunstige staat van instandhouding in Nederland is momenteel niet in het geding en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 2-soorten*. Dit betreft de 'overige beschermde soorten'. Deze soorten zijn beschermd en de gunstige staat van instandhouding in Nederland kan in het geding zijn. Ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 3:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 3-soorten*. Dit betreft de 'strikt beschermde soorten'. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding in Nederland duidelijk in het geding is en/of dat ze vermeld staan in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De eerste groep betreft soorten die middels een Algemene Maatregel van Bestuur door de voormalig minister van LNV zijn

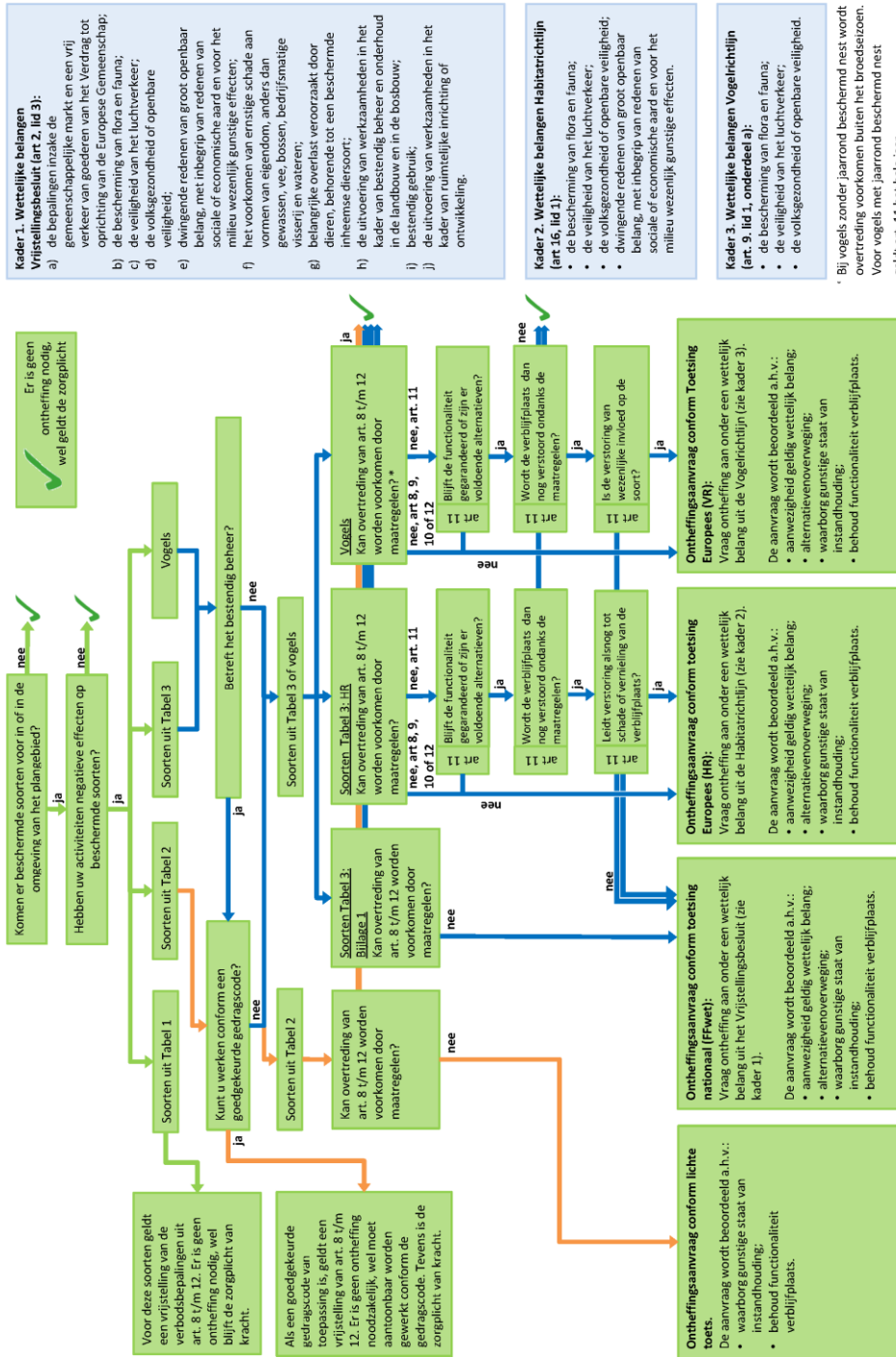
aangewezen (AMvB bijlage 1-soorten). De tweede groep betreft soorten uit bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;

- **Vogels:** Vogels zijn niet in één van bovengenoemde tabellen opgenomen en worden onder de Flora- en faunawet apart behandeld. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken zijn jaarrond beschermd. Er worden vier categorieën van nesten onderscheiden die hele jaar door zijn beschermd:
 1. *Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil);*
 2. *Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus);*
 3. *Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk);*
 4. *Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).*

Hoe te handelen bij het aantreffen van beschermde soorten

- **Tabel 1-soorten:** Voor soorten uit tabel 1 geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling die in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (artikel 2) blijft wel onverminderd van kracht.
- **Tabel 2-soorten:** Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I (voorheen LNV) goedgekeurde gedragscode. In zo'n code staat hoe u tijdens werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren voorkomt of minimaliseert. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en worden ingediend voor goedkeuring. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Als de maatregelen voldoende zijn krijgt men een beschikking met daarin de goedkeuring van de voorgenomen maatregelen. De goedkeuring wordt gegeven in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Er is namelijk geen ontheffing nodig doordat met de mitigerende maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen.

- **Tabel 3-soorten:** Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. In dit geval dient u mitigerende maatregelen te treffen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Wanneer de maatregelen als voldoende worden beschouwd, krijgt men een beschikking met daarin de goedkeuring van de maatregelen. De goedkeuring wordt gegeven in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Er is namelijk geen ontheffing nodig doordat met de mitigerende maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen. Wanneer geen of onvoldoende mitigerende maatregelen kunnen worden genomen dient een ontheffing te worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijlage 1-soorten) of op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn (bijlage IV-soorten).
- **Vogels:** Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust (artikel 10), of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord (artikel 11), zijn verboden. De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, hollen en dergelijke), inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te laten zijn, én slechts gedurende de periode dat er wordt gebroed. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen (voor de meeste vogels 15 maart - 15 juli) dient te worden ontzien. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is een omgevingscheck nodig. Dit houdt in dat een deskundige moet vaststellen of in de omgeving voldoende gelegenheid bestaat voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden of te bouwen. Wanneer dit niet het geval is dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dit niet mogelijk dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.



Figuur 2 Stroomschema Flora- en faunawet artikel 8 t/m 12

2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet is gericht op gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermd status onder de Natuurbeschermingswet gekregen. Daarbij kunnen drie categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden
- Beschermde natuurmonumenten
- Wetlands

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende redenen van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie (LNV 2005).

Verlenen van vergunning op grond van Natuurbeschermingswet

Projecten en andere handelingen in of buiten een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenaamde externe werking. Ook als activiteiten buiten een beschermd gebied plaats zullen vinden en negatieve gevolgen kunnen hebben voor het gebied, moeten deze beoordeeld worden. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten worden betrokken. Dit kan betekenen dat een plan of handeling op zich geen significant effect veroorzaakt maar in combinatie met andere handelingen of plannen wel. Ook dan is een vergunning noodzakelijk.

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als significante negatieve effecten op kunnen treden moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Als er wel effecten verwacht worden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechterings- en Verstoringstoets (VV-toets).

Samengevat betekent dit dat er een drietal situaties mogelijk zijn:

1. zeker geen negatief effect: geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig;
2. mogelijk negatief effect maar zeker geen significant negatief effect: Verslechterings- en Verstoringstoets, afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend;
3. kans op een significant negatief effect: Passende beoordeling (zwaardere procedure) noodzakelijk. Afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend. Bij een kans op negatieve effecten is het aan te raden om in een vroeg stadium met het bevoegd gezag te overleggen over de te volgen procedure.

2.3 Soorten van de Nederlandse Rode Lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten, wordt gehoopt dat van de nu bedreigde organismen er in de toekomst een aantal niet meer bedreigd zal zijn en dus van de Rode Lijst afgevoerd kan worden. De Rode Lijst-soorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

1. uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
3. verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
5. ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
6. bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
7. kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
8. gevoelig: stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. De Rode lijsten helpen daarbij. Deze lijsten worden ook gebruikt om te toetsen of de beleidsdoelen over biodiversiteit worden gehaald.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bestaat uit een aantal weilanden, die intensief worden benut voor de veehouderij. In het grootste deel van het gebied lopen paarden, een klein deel van het grasland is in gebruik als weide voor enkele koeien en (ten tijde van het veldbezoek) twee schapen. Hoewel het aantal dieren op de percelen vrij beperkt is, is gezien de vegetatieopbouw de begrazingsdruk zeer groot. Op enkele kleine delen na, zijn de graslanden zeer kort afgegraasd, waardoor de soortenrijkdom zeer beperkt is.

Tussen de percelen liggen smalle, veelal zeer ondiepe sloten met een dikke sliblaag op de bodem, welke deels zijn overgroeid door verschillende soorten kroos. Hiertussen zijn enkele open delen aanwezig, waar onder andere Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*) en Smalle waterpest (*Elodea nuttallii*) groeien. Gewone waterbies (*Eleocharis palustris*) is plaatselijk opvallend talrijk aanwezig. De sloot die het oostelijke perceel in tweeën splits bevat een groot aantal exemplaren van de licht beschermde Zwanenbloem (*Butomus umbellatus*). De andere waterplanten werden her en der in het gebied gezien (Figuur 3).



Figuur 3 Links één van de ondiepe sloten binnen het plangebied. Rechts de Potmaar, een brede watergang langs de oostkant van het plangebied.

In deze sloten komt de Tiendoornige stekelbaars (*Pungitius pungitius*) algemeen voor. Ook exemplaren van het Groene kikker complex (*Rana esculenta synklepton*) werden waargenomen. Slechts één exemplaar kon met zekerheid als Bastaardkikker (*Rana esculenta*) worden gedetermineerd. De andere dieren konden niet worden gevangen, maar behoren zeer waarschijnlijk ook tot deze soort.

De watergang aan de uiterste oostzijde van het plangebied, de Potmaar, is breder en dieper (Figuur 3). De bodem van deze watergang is harder. In deze sloot groeit zeer weinig vegetatie, maar het is wel de enige plaats waar bijvoorbeeld Gele plomp (*Nuphar lutea*) is waargenomen. Vanwege het ontbreken van een structuurrijke vegetatie is het aantal vissen en amfibieën hier veel beperkter dan in de kleinere sloten. Wel werd hier

een Zeelt (*Tinca tinca*) gevangen. Op de oever groeide plaatselijk Blauw glidkruid (*Scutellaria galericulata*) in een opvallend hoge dichtheid.

Zoogdieren lijken in het plangebied vrijwel te ontbreken. Uitsluitend van de Mol (*Talpa europaea*) werden sporen aangetroffen, zij het in een uiterst lage dichtheid. De vogels die werden waargenomen in het plangebied waren slechts rustend aanwezig, of foerageerden in de Potmaar aan de oostzijde van het plangebied (Aalscholver, *Phalacrocorax carbo*). De Buizerd (*Buteo buteo*) en Bruine kiekendief (*Circus aeruginosus*) passeerden het plangebied, maar foerageerden er niet, mogelijk vanwege het lage aantal zoogdieren.

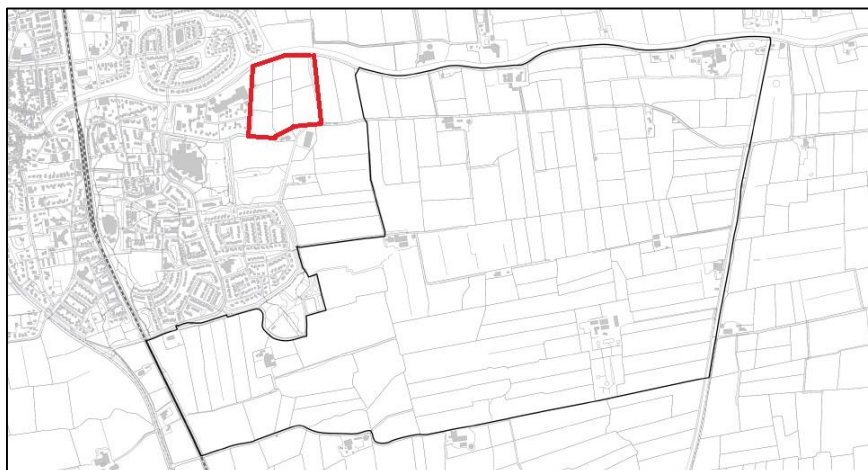
3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied of de EHS. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen wettelijk beschermde gebieden waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. Het meest nabijgelegen wettelijk beschermde gebied, het Natura 2000-gebied Waddenzee bevindt zich op een afstand van circa 10 km van het plangebied. De Ecologische Hoofdstructuur loopt langs de westzijde van het dorp Winsum.

Wel maakt het plangebied onderdeel uit van het door de Provincie Groningen aangewezen Weidevogelkerngebied (Figuur 1).

3.3 Bronnenonderzoek

In 2012 heeft een broedvogelmonitoring (BMP kartering) plaatsgevonden in het gebied Winsumermeeden. Voor 2015 staat er een nieuwe monitoring op het programma (naar informatie van Gert-Jan Stroeten, Stad en Ommeland). Het plangebied valt net buiten dit gebied (Figuur 4).



Figuur 4 In 2012 heeft in het zwart omlinjde gebied een broedvogelkartering plaatsgevonden. Het plangebied is rood omlijnd weergegeven.

3.4 Waargenomen soorten

In onderstaande tekst is per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten tijdens het veldbezoek op 26 augustus 2014 zijn waargenomen of waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat de soorten in het plangebied voorkomen.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek werd in het plangebied één licht beschermde soort (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet) aangetroffen. Het betreft de Zwanenbloem. Rode lijstsoorten zijn niet waargenomen (Bijlage I).

In 2007 is langs het Winsumerdiep op enkele plekken de Gewone dotterbloem (*Caltha palustris ssp palustris*) aangetroffen (Berg *et al.* 2007a). Het is zeer waarschijnlijk dat de soort hier nog steeds aanwezig is. Dotterbloem is evenals de Zwanenbloem een licht beschermde soort (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet).

Door de voorgenomen ingreep zal de groeiplaats van Zwanenbloem verloren gaan. Dotterbloem staat langs het Winsumerdiep en zal vermoedelijk geen hinder ondervinden.

Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken en het onderzoek in 2007 worden geen streng beschermde soorten verwacht.

Libellen

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen (Bijlage I). Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden geen beschermde soorten verwacht. Ook in 2007 zijn geen beschermde soorten waargenomen (Berg & Brochard 2007).

Dagvlinders

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen (Bijlage I). Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden geen beschermde soorten verwacht. Ook in 2007 zijn geen beschermde soorten waargenomen (Berg & Brochard 2007).

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek werd in het plangebied één licht beschermde soort (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet) aangetroffen. Het betreft de Bastaardkikker. Ook exemplaren van het Groene kikker complex werden waargenomen. Slechts één exemplaar kon met zekerheid als Bastaardkikker worden gedetermineerd. De andere dieren konden niet worden gevangen, maar behoren zeer waarschijnlijk ook tot deze soort.

In mei 2007 (Berg *et al.* 2007a) werd tevens Meerkikker (*Rana ridibunda*) in het plangebied aangetroffen en net buiten het gebied Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*). Ook nu zouden deze soorten nog in het plangebied voor kunnen komen. Deze soorten zijn even als de Bastaardkikker licht beschermd.

Wanneer binnen het plangebied sloten gedempt worden ten behoeve van de woningbouw zal een deel van het leefgebied en voortplantingsgebied van de amfibieën verloren gaan.

Op grond van de aangetroffen terreinkenmerken worden geen streng beschermde soorten verwacht.

Vissen

Tijdens het veldbezoek werden geen beschermde soorten aangetroffen. In de sloten komt de Tiendoornige stekelbaars algemeen voor. In de Potmaar is een Zeelt gevangen (Bijlage I).

Ondanks de intensieve bemonstering die werd uitgevoerd in het plangebied, is het voorkomen van de matige streng beschermde Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) (tabel 2 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet) niet aangetoond, hoewel enkele sloten qua habitat wel aan de wensen van de soort lijken te voldoen. In 2007 is om die reden een nader onderzoek uitgevoerd. Hierbij werden verschillende andere vissen gevangen, zoals Blankvoorn (*Rutilus rutilus*), Riviergrondel (*Gobio gobio*) en Snoek (*Esox lucius*), maar ook destijds is de Kleine modderkruiper niet aangetroffen. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat de soort in het plangebied niet voorkomt.

Wanneer binnen het plangebied sloten gedempt worden ten behoeve van de woningbouw zal een deel van het leefgebied van de vissen verloren gaan.

Vogels

Tijdens het veldbezoek werden 12 vogelsoorten aangetroffen. Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) en Watersnip (*Gallinago gallinago*) komen op de Nederlandse Rode Lijst voor als respectievelijk gevoelige en bedreigde soort, de overige soorten komen in Nederland algemeen voor (zie Bijlage I). Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet, zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten.

In het plangebied en de directe omgeving werden geen weidevogels aangetroffen. Vanwege de tijd van het jaar was dat ook niet te verwachten. In 2007 heeft een weidevogelonderzoek plaatsgevonden om de waarden van het gebied te bepalen voor weidevogels in het algemeen en de Grutto (*Limosa limosa*) in het bijzonder. In paragraaf 3.5 worden de resultaten hiervan kort samengevat.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden alleen sporen (molshopen) van de Mol aangetroffen (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). In 2007 werd ook nog een Haas (*Lepus europeus*) waargenomen. Ook deze soort valt onder het lichte

beschermingsregime (tabel 1 AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Streng beschermde zoogdiersoorten worden niet in het plangebied verwacht.

Door de voorgenomen ingreep zal naar verwachting een deel van het leefgebied van de Mol en de Haas verloren gaan.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermde soorten.

3.5 Weidevogels

Weidevogels hebben geen aparte status binnen de Flora- en faunawet. Omdat het gebied is aangewezen als Weidevogelkerngebied zal echter wel onderzocht moeten worden wat de invloed van de woningbouw is op de weidevogels in het plangebied zelf, maar ook in het gebied grenzend aan het plangebied.

In 2007 is op verzoek van de gemeente Winsum gekeken naar de betekenis van het gebied voor weidevogels, waarbij speciale aandacht is besteed aan de Grutto (Berg *et al.* 2007b).

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er in het onderzochte gebied nog grote hoeveelheden weidevogels voorkomen. De vogels maken gebruik van het gebied om te broeden, te rusten en te foerageren. Het gebied aan de overzijde van het Winsumerdiep, ter hoogte van het huidige plangebied, kwam in 2007 naar voren als belangrijke rust- en foerageerplek. Deze plek ligt vrij hoog ten opzichte van de omgeving. Het huidige plangebied werd gebruikt als broed-, rust- en foerageergebied. Met name de oeverwal rond de Potmaar werd in het vroege voorjaar gebruikt als foerageergebied (opvetgebied) door de vogels. Daarnaast zijn in het gebied onder andere broedende Kieviten, scholeksters, tureluurs en grutto's waargenomen.

De eindconclusie die uit het onderzoek getrokken kon worden was dat de voorgenomen ruimtelijke ingreep een groot negatief effect zal hebben op de weidevogelstand binnen het plangebied en in de directe omgeving. Het belangrijkste effect is het verlies van de voorjaarverzamelplaats ten noorden van het Winsumerdiep en op de percelen rond de Potmaar. Een ander belangrijk effect zal zijn de verstoring die uitgaat van bebouwd gebied. Nu nog heeft het huidige plangebied een belangrijke bufferfunctie. Wordt dit gebied volgebouwd dan zal dit naar verwachting een aantasting betekenen van het nu nog zeer weidevogelrijke gebied aan de zuidoostkant van het plangebied, kritische soorten als Grutto en Tureluur zullen hier naar verwachting achteruitgaan of verdwijnen.

De verwachting is dat het aantal weidevogels in en nabij het plangebied ook nu nog zeer hoog is.

.

4 Conclusies

4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet

Tijdens het veldbezoek op 26 augustus 2014 zijn enkele beschermde soorten aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep in meer of mindere mate gevolgen zal hebben. Daarnaast zijn er in 2007 enkele soorten waargenomen waarvan het zeer waarschijnlijk wordt geacht dat deze nog steeds in het plangebied aanwezig zijn (Tabel 1).

Tabel 1 Waargenomen beschermde soorten tijdens de veldbezoeken op 26 augustus 2014 en voorjaar 2007. Tevens wordt het verwachte effect van de voorgenomen ingreep op de waargenomen soorten aangegeven. FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen (Tabel 1,2 of 3), vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn daarom aangegeven met een +; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig (LNV 2004).

Soort	Voorkomen	FF	RL	Gevolgen van de ingreep
Vaatplanten				
Zwanenbloem	zeker	1		Vernietiging groeiplaats
Gewone Dotterbloem	zeer waarschijnlijk	1		Geen
Amfibieën				
Bastaardkikker	zeker	1		Verlies areaal
Meerkikker	zeer waarschijnlijk	1		Verlies areaal
Gewone pad	zeer waarschijnlijk	1		Verlies areaal
Kleine watersalamander	zeer waarschijnlijk	1		Verlies areaal
Zoogdieren				
Mol	zeker	1		Verlies areaal
Haas	zeer waarschijnlijk	1		Verlies areaal

In het plangebied is Zwanenbloem aangetroffen, zijn verschillende soorten amfibieën aanwezig en zijn sporen van de Mol aangetroffen. Daarnaast kan het plangebied van belang voor enkele zoogdiersoorten zoals marterachtigen en verschillende muizensoorten. Dit betreft echter soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet waarvoor sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen.

Bij het dempen van sloten kan, voor de aanwezige amfibieën en vissen voortplanting- en verblijfsbiotoop verloren gaan. Om deze effecten te minimaliseren wordt aanbevolen te dempen in de periode tussen augustus en oktober (of november als de watertemperatuur het toestaat); buiten de voorplanting- en overwinteringsperiode. Daarnaast wordt aanbevolen sloten vanuit één richting rustig te dempen en bij voorkeur te werken richting een open einde of aangrenzende sloot, zodat vissen en amfibieën kunnen vluchten naar aansluitende watergangen.

Negatieve effecten van de ingreep op de aangetroffen beschermde vogelsoorten, in de vorm van verstoring en vernietiging van enkele nesten, worden verwacht wanneer (grond)werkzaamheden plaatsvinden gedurende de periode dat broedende vogels aanwezig zijn. Om deze effecten te mitigeren wordt aanbevolen de werkzaamheden niet plaats te laten vinden in de broedperiode (voor de meeste vogels 15 maart – 15 juli) en het gebied te inspecteren op broedgevallen vlak voordat de werkzaamheden aanvangen. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum.

4.2 Eindconclusie toetsing Flora- en faunawet

Er bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

Voor de vogels die zijn aangetroffen geldt dat de nesten buiten het broedseizoen niet van belang zijn voor de instandhouding van de soort. Indien de werkzaamheden buiten de broedperiode worden uitgevoerd, met voorkeur in het winterhalfjaar, is het derhalve niet nodig ontheffing aan te vragen.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of gebieden die deel uitmaken van de EHS waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben.

4.3 Nader onderzoek in verband met ligging in Weidevogelkerngebied

Weidevogels zijn net als overige vogels in Nederland beschermd tijdens het broedseizoen. Broedgebieden of territoria zijn niet beschermd. De provincie Groningen heeft echter in het Provinciaal Omgevingsplan (POP 2009) weidevogelkerngebieden aangewezen. Weidevogels genieten in deze gebieden toch bescherming, ook buiten het broedseizoen, zodat voorkomen wordt dat ruimtelijke ingrepen een negatief effect hebben op de weidevogelstand. Indien toch ruimtelijke ingrepen nodig zijn in deze kerngebieden, moeten mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen worden.

In 2012 heeft een broedvogelmonitoring (BMP kartering) plaatsgevonden in het gebied Winsumermeeden. Voor 2015 staat er een nieuwe monitoring op het programma (naar informatie van Gert-Jan Stroeten, Stad en Ommeland). Het plangebied valt net buiten dit gebied (Figuur 4). Om een uitspraak te kunnen doen over de invloed van de voorgenomen plannen op de weidevogelstand in het plangebied en de omgeving van het plangebied zal in het voorjaar van 2015 (maart-juni) een broedvogelinventarisatie moeten plaatsvinden binnen het plangebied zelf en tevens binnen de aangrenzende percelen ten noorden, oosten en zuiden van het plangebied.

5 Literatuur

- Anonymus (1979) Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus (1992) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus (1998) Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus (2000) Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- Berg GJ, Brochard CJE & Wolters G (2007a) *Nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet: vissen en vaatplanten in het gebied tussen de Onderdendamsterweg en de Munsterweg te Winsum*. KenB rapport 2007-058. Koeman en Bijkerk bv, Haren.
- Berg GJ, Brochard CJE, Koole B & Verweij GL (2007b) *Weidevogelonderzoek in verband met een bestemmingsplanprocedure voor het gebied tussen de Onderdendamsterweg en de Munsterweg te Winsum*. Rapport 2007-038, Bureau Koeman en Bijkerk, Haren
- Berg, GJ & CJE Brochard (2007) *Toetsing Flora- en faunawet in verband met een bestemmingsplanprocedure voor het gebied tussen de Onderdendamsterweg en de Munsterweg te Winsum*. Rapport 2007-024A, Bureau Koeman en Bijkerk, Haren
- LNV (2004) *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van ..., TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna*.
- LNV (2005) *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998*. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- LNV (2009) *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet*. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Provincie Groningen (2009). *Provinciaal Omgevingsplan Groningen 2009-2013*. Definitieve versie, 17 juni 2009. Provincie Groningen, Groningen.

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 26 augustus 2014. FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen (tabel 1, 2 of 3), vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn daarom aangegeven met +; RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (LNV 2004).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	RL
Vaatplanten			
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	-	-
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>	-	-
Bitterzoet	<i>Solanum dulcamara</i>	-	-
Blaartrekkende boterbloem	<i>Ranunculus sceleratus</i>	-	-
Blauw glidkruid	<i>Scutellaria galericulata</i>	-	-
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	-	-
Echte kamille	<i>Matricaria chamomilla</i>	-	-
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>	-	-
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	-	-
Gele lis	<i>Iris pseudacorus</i>	-	-
Gele plomp	<i>Nuphar lutea</i>	-	-
Gele waterkers	<i>Rorippa amphibia</i>	-	-
Gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>	-	-
Gewone berenklauw	<i>Heracleum sphondylium</i>	-	-
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum vulgare</i>	-	-
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	-	-
Gewone waterbies	<i>Eleocharis palustris</i>	-	-
Gewoon biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>	-	-
Gewoon varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>	-	-
Grof hoornblad	<i>Ceratophyllum demersum</i>	-	-
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>	-	-
Grote egelskop	<i>Sparganium erectum</i>	-	-
Grote kattenstaart	<i>Lythrum salicaria</i>	-	-
Grote waterweegbree	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	-	-
Grote wederik	<i>Lysimachia vulgaris</i>	-	-
Grote weegbree	<i>Plantago major major</i>	-	-
Haagwinde	<i>Calystegia sepium</i>	-	-
Harig wilgenroosje	<i>Epilobium hirsutum</i>	-	-
Heermoes	<i>Equisetum arvense</i>	-	-
Herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	-	-
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>	-	-
Kikkerbeet	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	-	-
Klein streepzaad	<i>Crepis capillaris</i>	-	-
Kleine klaver	<i>Trifolium dubium</i>	-	-
Kleine lisdodde	<i>Typha angustifolia</i>	-	-
Kleine watereppe	<i>Berula erecta</i>	-	-
Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>	-	-
Kweek	<i>Elytrigia repens</i>	-	-
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>	-	-
Melganzenvoet	<i>Chenopodium album</i>	-	-
Moerasrolklaver	<i>Lotus pedunculatus</i>	-	-
Moerasvergeet-mij-nietje	<i>Myosotis scorpioides</i>	-	-
Oranje havikskruid	<i>Hieracium aurantiacum</i>	-	-
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>	-	-
Perzikkruid	<i>Persicaria maculosa</i>	-	-
Pijlkruid	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	-	-

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	RL
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	-	-
Puntkroos	<i>Lemna trisulca</i>	-	-
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>	-	-
Riet	<i>Phragmites australis</i>	-	-
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	-	-
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	-	-
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>	-	-
Smalle waterpest	<i>Elodea nuttallii</i>	-	-
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	-	-
Speerdistel	<i>Cirsium vulgare</i>	-	-
Stijve waterranonkel	<i>Ranunculus circinatus</i>	-	-
Straatgras	<i>Poa annua</i>	-	-
Timoteegras	<i>Phleum pratense pratense</i>	-	-
Valse voszegge	<i>Carex otrubae</i>	-	-
Veelwortelig kroos	<i>Spirodela polyrhiza</i>	-	-
Veldlathyrus	<i>Lathyrus pratensis</i>	-	-
Vertakte leeuwentand	<i>Leontodon autumnalis</i>	-	-
Viltige basterdwederik	<i>Epilobium parviflorum</i>	-	-
Vogelwikke	<i>Vicia cracca</i>	-	-
Watermunt	<i>Mentha aquatica</i>	-	-
Waterzuring	<i>Rumex hydrolapathum</i>	-	-
Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>	-	-
Wolfspoot	<i>Lycopus europaeus</i>	-	-
Zachte ooievaarsbek	<i>Geranium molle</i>	-	-
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>	-	-
Zilverschoon	<i>Potentilla anserina</i>	-	-
Zomprus	<i>Juncus articulatus</i>	-	-
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>	1	-
Zwart tandzaad	<i>Bidens frondosa</i>	-	-
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	-	-
Libellen en waterjuffers			
Lantaamtje	<i>Ischnura</i>	-	-
Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>	-	-
Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum vulgatum</i>	-	-
Vlinders			
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>	-	-
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	-	-
Amfibieën			
Bastaardkikker	<i>Rana esculenta</i>	1	-
Groene kikker complex	<i>Rana esculenta synklepton</i>	1	-
Vissen			
Tiendoornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>	-	-
Zeelt	<i>Tinca tinca</i>	-	-
Vogels			
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	+	-
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	+	7
Bruine kiekendief	<i>Circus aeruginosus</i>	+	-
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	+	-
Ekster	<i>Pica pica</i>	+	-
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	+	-
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	+	-
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	+	-
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	+	5
Wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	+	-
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	+	-
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	+	-
Zoogdieren			
Mol	<i>Talpa europaea</i>	1	-

Onderzoek naar weidevogels

in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum



Rapport 2015-052

J. van Goethem
B. Koole



koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Onderzoek naar weidevogels

in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum

Rapport 2015-052

J. van Goethem

B. Koole



koeman en bijkerk bv

ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

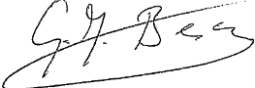
Opdrachtgever	Rho adviseurs voor leefruimte, Postbus 81, 9062 ZJ Oenkerk
Titel	Onderzoek weidevogels in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum
Auteurs	J. van Goethem, B. Koole (Bauke Koole Ecologie Onderzoek Educatie)
Datum	1 oktober 2015
Pagina's (inclusief bijlagen)	35
Opdrachtnr	-
Projectnr	2015-107
Rapportnr	2015-052
Status	Definitief
Akkoord	Drs. G.J. Berg (adviseur ecologie)
Paraaf	

Foto omslag: Grutto en scholeksters in het weiland

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

van Goethem J en Koole B (2015) Onderzoek naar weidevogels in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum. KenB rapport 2015-052. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Rho adviseurs voor leefruimte

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

COLOFON	3
SAMENVATTING	7
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	10
1.3 Opzet	10
1.4 Volledigheid	10
2 PROVINCIAAL BELEID	11
3 METHODE	13
3.1 BMP-w Weidevogels	13
3.2 SOVON Atlasproject	14
4 RESULTATEN	15
4.1 Open grasland	15
4.2 Waargenomen soorten van open grasland	16
4.3 Overige waarnemingen	19
5 CONCLUSIES	21
5.1 Gevolgen van de ingreep op weidevogels van <i>open grasland</i>	21
5.2 Gevolgen van de ingreep op overige vogels	22
5.3 Mitigerende maatregelen	23
5.4 Compenserende maatregelen	23
5.5 Eindconclusie	24
6 LITERATUUR	25
BIJLAGE I WAARGENOMEN SOORTEN IN EN ROND HET PLANGEBIED MET AANTALLEN TERRITORIA EN RODE LIJST STATUS 27	
BIJLAGE II WETTELIJK KADER	30

Samenvatting

In opdracht van Rho adviseurs voor leefruimte te Oenkerk, hebben Koeman en Bijkerk bv en Bauke Koole Ecologie Onderzoek Educatie onderzoek naar weidevogels uitgevoerd in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 9 ha en ligt ten oosten van Winsum. Momenteel is het plangebied grotendeels in gebruik als weidegebied.

Het plangebied grenst aan het door de Provincie Groningen aangewezen leefgebied *open grasland*. Onderzocht is wat het effect van de plannen is op de weidevogels in het plangebied en de directe omgeving. Omdat het broedseizoen nagenoeg voorbij was bij aanvang van de werkzaamheden, was een reguliere weidevogelinventarisatie niet meer mogelijk. Voor het onderzoek is daarom gebruik gemaakt van eerder dit jaar verzamelde gegevens in het kader van het Atlasproject van de SOVON. Daarnaast zijn gegevens gebruikt van het Collectief West Groningen. Bestaande gegevens zijn aangevuld met één veldbezoek.

De Winsumermeeden, gelegen ten oosten van het dorp, is een van de beste weidevogelgebieden van Groningen. Kritische soorten zoals Grutto, Tureluur, Slobeend, Wintertaling en Watersnip worden regelmatig waargenomen en komen incidenteel of in vrij lage aantallen tot broeden in de Winsumermeeden. In het plangebied zijn deze kritische soorten niet waargenomen. Wel komen minder kritische soorten als Scholekster en Kievit voor. Deze soorten komen echter in het plangebied niet tot broeden. De vrij intensieve begrazing maakt dit waarschijnlijk onmogelijk.

Ondanks dat in het plangebied zelf geen territoria van weidevogels zijn vastgesteld zal de beoogde nieuwbouw een negatief effect hebben op de weidevogelpopulatie in de Winsumermeeden. Oorzaken hiervan zijn de verdichting van het landschap (de bebouwingsgrens verschuift oostwaarts), het intensievere gebruik van het fietspad langs de zuidkant van het gebied, meer verlichting in het gebied en verstoring door katten en honden als gevolg van de nieuwbouw.

Omdat natuurwaarden die buiten het plangebied verloren gaan als gevolg voor uitstralende werking niet gecompenseerd hoeven worden, is het formeel niet nodig mitigatie of compensatieplannen op te stellen. Het verdient echter wel aanbeveling om toch na te denken over mitigatie en compensatie omdat in het gebied meer initiatiefnemers projecten op de agenda hebben staan die nadelig kunnen uitpakken voor weidevogels. Aanbevolen wordt om bij de verdere planuitwerking na te gaan welke initiatieven die in het gebied spelen actueel zijn en samen met deze initiatiefnemers in het gebied, de provincie en het Collectief Groningen-West dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het Agrarisch Natuurbeheer in de Winsumermeeden te spreken over een integrale aanpak.

In dit onderzoek zijn naast de weidevogels nog enkele ander vogels aangetroffen die een speciale beschermingsstatus hebben en waarop de ingreep mogelijk negatieve effecten

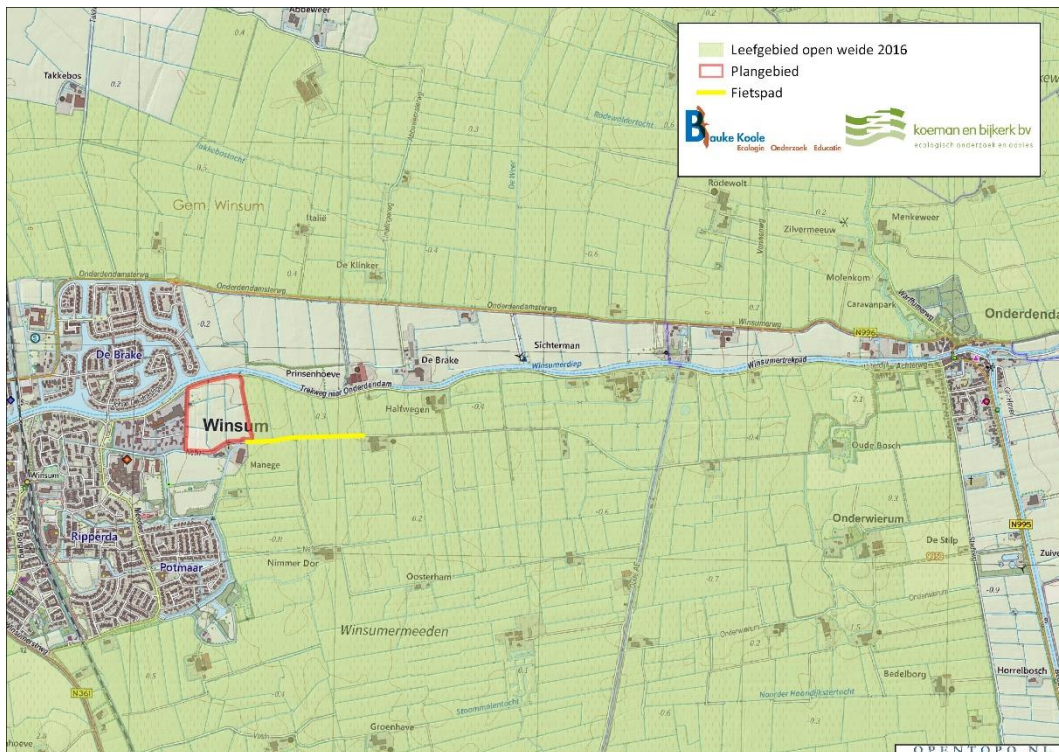
kan hebben. Het gaat om Roek, Boerenwaluw, Grote bonte specht, Gekraagde roodstaart en Kneu. De Roek heeft jaarrond beschermde nesten die niet verstoord mogen worden. Tijdens werkzaamheden moet ervoor gezorgd worden dat de nesten, die net buiten het plangebied liggen, niet verstoord worden. Indien hierop gelet wordt, zijn er geen negatieve effecten te verwachten. Voor de Kneu zijn de nesten niet jaarrond beschermd. Het verdient echter aanbeveling in de nieuwe plannen geschikt broedhabitat op te nemen voor deze soort. De overige soorten zijn soorten met categorie 5 nesten. Deze zijn niet jaarrond beschermd maar moeten wel nader onderzocht worden alvorens de ingreep plaats vindt. Als voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn kan de ingreep zonder problemen plaatsvinden. Wij raden wel aan om in de nieuwe plannen ook rekening te houden met deze soorten door nieuwe nestplaatsen te creëren.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In opdracht van Rho adviseurs voor leefruimte te Oenkerk, hebben Koeman en Bijkerk bv en Bauke Koole Ecologie Onderzoek Educatie onderzoek naar weidevogels uitgevoerd in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 9 ha en ligt ten oosten van Winsum. Momenteel is het plangebied grotendeels in gebruik als weidegebied.

Het plangebied grenst aan het door de Provincie Groningen aangewezen leefgebied *open grasland* (Figuur 1). In een eerder rapport van Koeman en Bijkerk (Berg & van der Ploeg 2014) is aangegeven dat aanvullend onderzoek naar weidevogels nodig is in verband met de beoogde nieuwbouw. Onderzocht is wat het effect van de plannen is op de weidevogels in het plangebied en de directe omgeving. De toetsing van effecten van de voorgenomen ingreep op weidevogels is gedaan aan de hand van de door de provincie vastgestelde doelsoorten voor het leefgebied *open grasland* (zie Hoofdstuk 2).



Figuur 1 Het groene gebied op de kaart is aangewezen als leefgebied *open grasland* (leefgebied open weide genoemd in bovenstaande figuur) (Bron: Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016). Het plangebied (licht groen en rood omlijnd) grenst aan het leefgebied *open grasland*, maar maakt hier geen onderdeel van uit.

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de effecten van de voorgenomen plannen op het leefgebied *open grasland* aan het door de provincie opgestelde beleid hiervoor. Daarnaast was het doel om bij negatieve effecten van de plannen op het leefgebied *open grasland* aanbevelingen te geven ten aanzien van concrete mitigerende en/of compenserende maatregelen en eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden om tot een goedkeuringsbesluit te komen. Dit alles moest worden vastgelegd in een rapportage die gebruikt kon worden bij het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan Winsum-Oost.

1.3 Opzet

Omdat het broedseizoen nagenoeg voorbij was bij aanvang van de werkzaamheden, was een reguliere weidevogelinventarisatie niet meer mogelijk. Voor het onderzoek is daarom gebruik gemaakt van eerder dit jaar verzamelde gegevens in het kader van het Atlasproject van de SOVON. Daarnaast zijn gegevens gebruikt van het Collectief West Groningen. Bestaande gegevens zijn aangevuld met één veldbezoek op 29 mei 2015 waarin naast het plangebied ook de omgeving is onderzocht op het voorkomen van weidevogels.

In dit rapport worden de resultaten van het weidevogelonderzoek beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke weidevogels zijn in het plangebied (en de directe omgeving) aanwezig en/of kunnen hier verwacht worden?
- Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op de aanwezige weidevogels?
- Worden er verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet of provinciale regelgeving overtreden, en zo ja welke?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?

1.4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een weidevogelonderzoek. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen.

Daarnaast valt voor weidevogels de optimale periode voor inventarisatie in het voorjaar. De optimale inventarisatieperiode was al vrijwel voorbij toen dit weidevogelonderzoek moest worden uitgevoerd. Er is daarom gebruik gemaakt van reeds bestaande gegevens aangevuld met één veldbezoek op 29 mei 2015. Op grond van deze gegevens denken wij echter dat het voorkomen van weidevogels in het plangebied goed kon worden ingeschat.

2 Provinciaal beleid

Voor dit weidevogelonderzoek is met name het provinciale beleid van belang. Daarnaast blijft altijd de Flora- en faunawet gelden voor beschermde soorten. Tevens kunnen soorten op de Rode lijst voorkomen. De regels met betrekking tot de Flora- en faunawet en Rode lijsten staat beschreven in Bijlage II. Hieronder wordt kort ingegaan op het relevante provinciale beleid rondom weidevogels.

Op het moment van uitvoeren van het onderzoek was het Provinciaal Omgevingsplan (POP) 2009 van toepassing voor effectbepaling aan weidevogels en weidevogelgebieden. De geldigheid van dit plan is echter in juni 2015 verlopen. In maart 2015 is een Ontwerp-omgevingsvisie 2015-2019 goedgekeurd door Gedeputeerde Staten en voorgelegd ter inzage. Deze omgevingsvisie moet het POP uit 2009 vervangen. De omgevingsvisie is echter tot op heden niet definitief vastgesteld.

De provincie Groningen heeft een aantal 'leefgebieden' vastgesteld. De begrenzing en motivering van deze leefgebieden is vastgesteld in het Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016. De Provincie hanteert in dit beheerplan een aantal ecologische criteria om de keuze en begrenzing van het leefgebied voor weidevogels te motiveren. De Provincie wil investeren in de bescherming van weidevogels op plaatsen waar nog substantiële dichtheden voorkomen. In het Natuurbeheerplan worden de keuzes, plannen en ambities van de Provincie omschreven. Ingrepen buiten de leefgebieden hebben geen compensatie of mitigatieplicht ook als de ingreep een verstorend effect heeft.

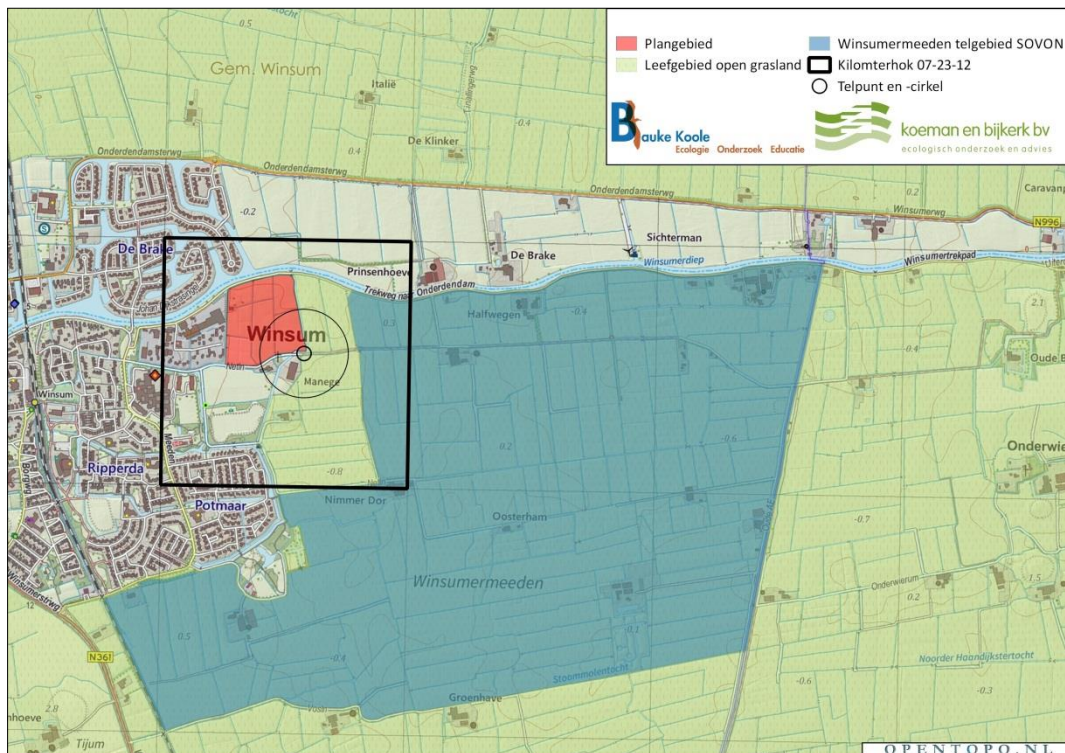
De Provincie heeft een zogenaamde lijst met kenmerkende doelsoorten samengesteld zoals die door het ministerie van EZ (Portaal Natuur en Landschap) is vastgesteld. De aanwezigheid van deze doelsoorten is bepalend voor de kwalificatie als leefgebied *open grasland* dat in dit rapport van toepassing is. De toetsing van effecten van de voorgenomen ingreep op weidevogels is gedaan aan de hand van de door de provincie vastgestelde doelsoorten.

3 Methode

3.1 BMP-w Weidevogels

In 2016 gaat het nieuwe stelsel ANLB (Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer) van start. In dit stelsel zijn de agrarische natuurverenigingen opgegaan in collectieven. De uitvoering en controle van de maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit in het agrarisch gebied ligt in het nieuwe stelsel bij de Collectieven en de RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Het Collectief West-Groningen is verantwoordelijk voor het weidevogelbeheer in de gemeente Winsum. De Agrarische Natuurvereniging Stad en Ommeland die is opgegaan in Collectief West-Groningen, monitort vanaf 2006 de Winsumermeeden. In 2015 heeft opnieuw een broedvogelonderzoek plaatsgevonden. Er is geteld volgens de methode BMP-w (Van Dijk & Boele 2011).

Het telgebied Winsumermeeden dat door de SOVON is vastgesteld, ligt ongeveer tegen het plangebied van de gemeente aan (Figuur 2). Tijdens het onderzoek is echter ook het plangebied zelf onderzocht. Dit is gedaan omdat het grasland in het plangebied onderdeel uitmaakt van het werkgebied van Stad en Ommeland (mondelinge mededeling Gert Jan Stoeten, Stad en Ommeland).



Figuur 2 Ligging van het plangebied (rode vlak), het BMP-telgebied (blauwe vlak) het kilometerhok van het SOVON atlasproject (zwarte vierkant) en het telpunt van het SOVON atlasproject (zwarte cirkel).

3.2 SOVON Atlasproject

Naast het broedvogelonderzoek (BMP-w) is het plangebied ook onderzocht in het kader van het Atlasproject. De SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) brengt om de tien à vijftien jaar een vogelatlas uit. De gegevens voor de atlas worden verzameld in een groot landelijk project waarbij heel Nederland steekproefsgewijs op broedvogels en overwinterende vogels wordt onderzocht. De resultaten van dit onderzoek zullen in de nieuwe vogelatlas gepubliceerd worden (vogelatlas.nl).

In opdracht van de SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) en de Provincie Groningen, is het kilometerhok 07-23-12 op broedende en overwinterende vogels onderzocht in het kader van het Atlasproject. De telmethode van het Atlasproject verschilt op een paar punten van de BMP-methode (Van Dijk & Boele 2011). Het atlasonderzoek voorziet in het vaststellen van algemeen voorkomende soorten en het volgens de BMP-methode vastleggen van schaarse of zeldzame soorten (vogelatlas.nl). Een kilometerhok, zie figuur 2, wordt in een uur tijd onderzocht. Het hele kilometerhok wordt hierbij vlakdekkend geteld. Tot slot vindt nog een punttelling (Bibby *et al* 2000 of vogelatlas.nl) plaats van vijf minuten. In totaal is het plangebied vier keer bezocht; twee maal in de winter en twee maal in het voorjaar. Tijdens het laatste veldbezoek op 29 mei 2015 is drie uur extra aan veldwerk besteed om speciaal voor voorliggend onderzoek zowel het plangebied als ook de directe omgeving op broedvogels te onderzoeken.

Ondanks de methodische verschillen met het BMP-onderzoek, kon in de meeste gevallen een geldig territorium volgens de criteria van de SOVON (Van Dijk & Boele 2011) worden vastgesteld voor de vogels in het plangebied.

4 Resultaten

4.1 Open grasland

Het dorp Winsum ligt in een belangrijk leefgebied voor weidevogels. Het negen en een halve hectare grote plangebied waar de beoogde nieuwbouw zal komen, grenst zowel aan de zuid- als oostkant, aan het leefgebied *open grasland* (zie Figuur 2). Het plangebied bestaat nu uit grasland dat extensief door paarden, schapen en soms door koeien gebruikt wordt. De begrazing houdt het gras gedurende het groeiseizoen kort.

Het leefgebied *open grasland* bestaat uit open landschappen met overwegend grasland. Vaak is dit leefgebied doorsneden met een fijnmazig netwerk van lijnvormige wateren: sloten, weteringen of vaarten. Binnen dit leefgebied komen enkele belangrijke vogelsoorten voor, waar Nederland een internationale verantwoordelijkheid voor draagt en waar de Provincie op wil inzetten (Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen 2016).

De Provincie maakt een onderscheid tussen broedvogels en niet-broedvogels. Bij broedvogels gaat het om soorten die alleen in de voorjaars- en zomermaanden gebruik maken van het leefgebied *open grasland* en die in de meeste gevallen in het najaar en 's winters niet aanwezig zijn. Bij de categorie niet-broedvogels gaat het om soorten die jaarrond gebruik maken van het leefgebied *open grasland*. De belangrijkste graslandsoorten, waarvoor wordt verondersteld dat het agrarisch natuurbeheer in open grasland een belangrijke bijdrage kan leveren zijn vetgedrukt in tabel 1. De niet-broedvogels zijn opgenomen in tabel 2 (Melman *et al* 2015).

Tabel 1 Broedvogels van *open grasland*.

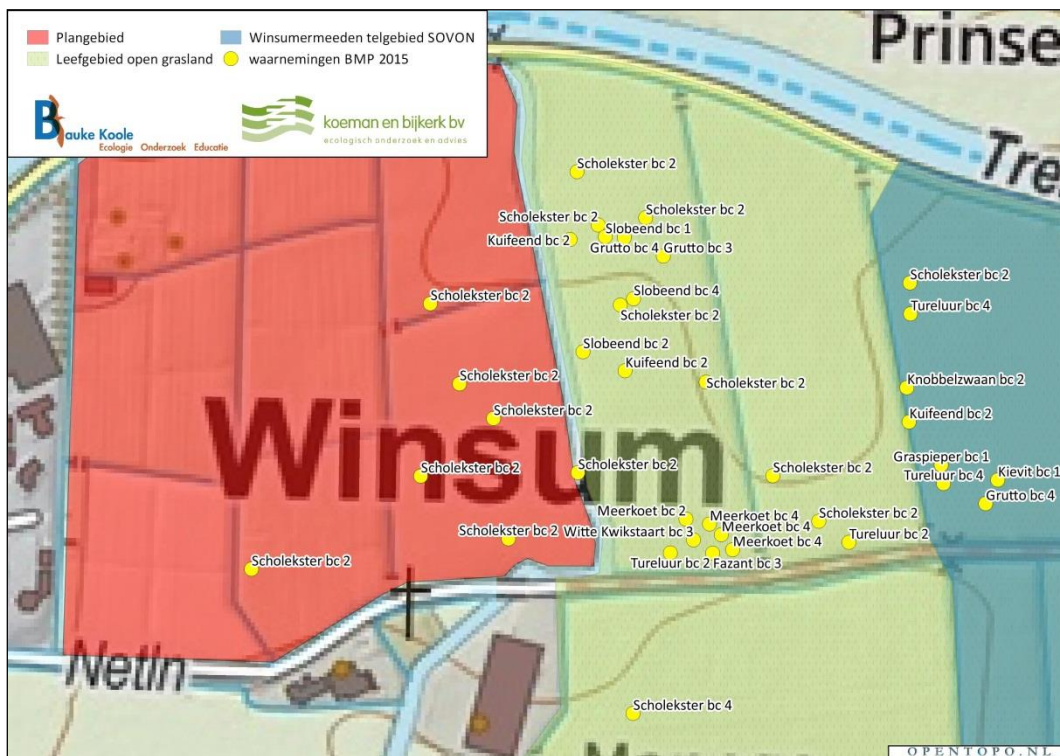
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Waargenomen in of rond plangebied
Gele kwikstaart	<i>Motacilla flava</i>	Ja
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	Ja
Grutto	<i>Limosa limosa limosa</i>	Ja
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	Ja
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	Ja
Kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	Nee
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	Ja
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	Ja
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Ja
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	Ja
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	Ja
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	Nee
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	Nee
Wulp	<i>Numenius arquata</i>	Nee
Zomertaling	<i>Anas querquedula</i>	Nee

Tabel 2 Niet-broedvogels (jaarrond).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Waargenomen in of rond plangebied
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	Ja
Kleine zwaan	<i>Cygnus bewickii</i>	Nee
Rotgans	<i>Branta bernicla</i>	Nee

4.2 Waargenomen soorten van open grasland

De stippenkaarten met de resultaten van het weidevogelonderzoek BMP-w zijn weergegeven in figuur 3 en 4.



Figuur 3 Waarnemingen uit de BMP-w tellingen. Broedcodes (bc) geven aan wat de status is van de waargenomen vogel. Bc 1: volwassen individu zonder aanwijzing tot broeden; bc 2: zingend of baltsend individu; bc 3: paartje; bc 4: territoriumgedrag. Hoe hoger de code hoe meer zekerheid er is over de geldigheid van een vastgesteld territorium.



Figuur 4 Vastgestelde weidevogelterritoria uit de BMP-w tellingen.

Zoals te zien is in de twee bovenstaande figuren zijn er maar weinig weidevogels waargenomen in het plangebied zelf. Alleen scholeksters met broedcode 2 komen in het plangebied voor. Daarentegen komen in de directe omgeving wel veel meer soorten en hogere aantallen weidevogels voor.

De lijsten met waargenomen soorten en aantallen territoria die zijn vastgesteld tijdens de diverse bezoeken van het atlasonderzoek, zijn opgenomen in bijlage I. Het betreft waarnemingen van twee voorjaarsbezoeken (8 april en 29 mei 2015) en twee punttellingen in de winter (16 december 2014 en 22 januari 2015). Hieronder zijn de waargenomen soorten over alle bezoeken vermeld (Tabel 3). In totaal zijn voor het atlasproject 62 soorten waargenomen. Als daar de waarnemingen van de BMP-w tellingen aan worden toegevoegd komt het totaal aantal soorten op 64 (Knobbelzwaan en Gele kwikstaart zijn tijdens het atlasonderzoek niet waargenomen en tijdens de BMP tellingen wel). Niet alle soorten komen voor in het plangebied zelf maar wel in de Winsumermeeden (zie Figuur 2 voor de ligging van de telgebieden en het plangebied).

Van de waargenomen soorten staan er 11 op de Nederlandse Rode lijst (Tabel 3). Van de broedvogels die voorkomen in *open grasland* zijn 10 van de 15 soorten waargenomen (Tabel 1).

Tabel 3 Waargenomen vogels tijdens het atlasonderzoek. RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (LNV 2004).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	RL
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>	
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	7
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	
Buizerd	<i>Buteo buteo buteo</i>	
Ekster	<i>Pica pica</i>	
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	
Gekraagde Roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	
Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	7
Groenling	<i>Chloris chloris</i>	
Grote Bonte Specht	<i>Dendrocopos major</i>	
Grutto	<i>Limosa limosa limosa</i>	7
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	
Holenduif	<i>Columba oenas</i>	
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	7
Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	7
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	
Kleine Karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	
Kneu	<i>Linaria cannabina</i>	7
Koolmees	<i>Parus major</i>	
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	
Merel	<i>Turdus merula</i>	
Nijlgans	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	
Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	7
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	6
Smient	<i>Anas penelope</i>	
Soepgans	<i>Anser spec.</i>	
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	
Stadsduif	<i>Columba livia forma domestica</i>	
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	
Torenavalk	<i>Falco tinnunculus</i>	
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	7
Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	
Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	7
Witte Kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	
Zwarte Kraai	<i>Corvus corone</i>	
Zwarte Roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	

4.3 Overige waarnemingen

Naast soorten van *open grasland* die tijdens de BMP tellingen en het atlasonderzoek zijn waargenomen, zijn tijdens het atlasonderzoek ook nog overige vogelsoorten in het plangebied waargenomen.

In het kilometerhok 07-23-12 is op ongeveer 100 meter van het plangebied een roekenkolonie gevonden. De kolonie bestaat uit zo'n 25 nesten. Zie figuur 4 voor de exacte locatie. De roeken gebruiken het grasland in de Winsumermeeden en het plangebied om in te foerageren. Het korte gras en de rijke bodemfauna (Cramp & Simmons 2004) maken het plangebied tot een geschikt foerageergebied voor de roeken.

In het plangebied is een zingende Gekraagde roodstaart en een nestindicerende Grote bonte specht waargenomen. Er zijn sterke aanwijzingen dat de Grote bonte specht heeft gebroed in de hoge populieren in het plangebied.

De Boerenzwaluw is foeragerend waargenomen boven het plangebied. Het gaat hier om vogels die in stallen broeden in de nabijheid van het plangebied. Mogelijk wordt er ook gebroed in de provisorische stallen die zich bevinden aan de uiterste westkant van het plangebied. De Huiszwaluw is in hoge aantallen waargenomen boven De Brake. In deze wijk bevinden zich de kolonies. Enkele exemplaren zijn foeragerend boven het plangebied waargenomen.

De Kneu en de Ringmus zijn beide in het plangebied waargenomen. Deze twee soorten broeden waarschijnlijk in het verruigde gedeelte met de hoge populieren waar ook de provisorische stallen staan. De Ringmus is ook waargenomen in het dorp Winsum waar deze samen met de Huismus voorkomt. De soort broedt in nestkasten of in oude bomen met holtes (Cramp & Simmons 2004). De populieren in het plangebied voorzien hierin. In enkele gevallen broeden kneuen nabij menselijke bebouwing (Cramp & Simmons 2004). Op grond van de waarnemingen lijkt dit in Winsum ook het geval te zijn.

Enkele van de hierboven genoemde soorten hebben een speciale beschermingsstatus. Nesten van alle in Nederland voorkomende vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd (zie ook bijlage II). Er zijn echter ook vogels waarvan het nest het hele jaar is beschermd bijvoorbeeld omdat ze er in de winter ook gebruik van maken of niet makkelijk (zelf) een nieuw nest kunnen maken of vinden. In tabel 4 is een overzicht gegeven van de vogels waarvoor dit binnen dit onderzoek geldt.

Tabel 4 Waargenomen vogels met beschermings categorie jaarrond beschermde nesten. 2: nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van gebouw of biotoop, 5: nest niet jaarrond beschermd, inventarisatie wel gewenst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie jaarrond beschermde nesten
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	5
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	5
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	5
Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	5

5 Conclusies

5.1 Gevolgen van de ingreep op weidevogels van *open grasland*

De Winsumermeeden is een van de beste weidevogelgebieden van Groningen. Regelmatige monitoring door Stad en Ommeland laten hoge aantallen kritische soorten zoals Grutto en Tureluur zien. Zeer kritische weidevogels zoals Slobeend, Wintertaling en Watersnip worden regelmatig waargenomen en komen incidenteel of in vrij lage aantallen tot broeden in de Winsumermeeden. In het plangebied zijn deze zeer kritische of kritische soorten niet waargenomen.

De Scholekster en Kievit zijn wel in het plangebied waargenomen, voor deze soorten is de openheid van het landschap wat minder belangrijk. Het korte gras en de voedselrijke bodem bieden deze vogels een prima foerageergebied. De Kievit en Scholekster zijn iets minder verstoringsgevoelig dan de eerder genoemde soorten.

Broedende weidevogels zijn echter helemaal niet in het plangebied waargenomen. De vrij intensieve begrazing maakt dit waarschijnlijk onmogelijk. Het korte gras en het aanwezige reliëf in de hoge oeverwal van de Potmaar, maken het plangebied wel tot een druk bezochte verzamelplek in het vroege voorjaar voor weidevogels en gedurende de winter voor watervogels. De hoge aantallen scholeksters tijdens het eerste veldbezoek voor het atlasproject laten dit goed zien. De kaarten met waarnemingen uit het BMP-onderzoek (Figuur 3 en 4) geven ook hoge dichtheden scholeksters aan in en net buiten het plangebied.

Kritische weidevogels hebben een open landschap nodig als leefgebied (Ontwerp Natuurbeheerplan). Bebouwing vormt een verstoringskern en verdicht het open landschap. Uit onderzoek blijkt dat vooral de verstoringsafstand nog meer dan het feitelijke ruimtebeslag van invloed is op broedende weidevogels.

“Niet alleen het directe ruimtebeslag van verstoringsbronnen is van belang, maar ook en vooral de uitstralende werking ervan op broedende weidevogels. De afstand van de uitstraling wordt de verstoringsafstand genoemd.” (Teunissen et al 2012).

Ondanks dat in het plangebied zelf geen territoria van weidevogels zijn vastgesteld zal de beoogde nieuwbouw een negatief effect hebben op de weidevogelpopulatie in de Winsumermeeden. Woningbouw zal het landschap in de Winsumermeeden verder verdichten. Deze verdichting bedreigt direct enkele territoria van Grutto, Tureluur en Slobeend. Zie figuur 3 en 4 voor de locaties. De gemiddelde verstoringsafstand voor weidevogels ten opzichte van een bebouwingskern is 300 meter (Bruinzeel & Schotman 2011). De afstand die de weidevogels nu aanhouden tot de bebouwingskern van Winsum is echter veel groter (ruim 600 meter). De komst van de beoogde nieuwbouw zal er voor zorgen dat deze ‘grens’ van broedende weidevogels opschuift richting het oosten waardoor naar verwachting de meest westelijke territoria verloren gaan.

Naast de verdichting van het landschap door de nieuwbouw zelf zal naar verwachting het fietspad ten zuiden van het plangebied veel intensiever worden gebruikt (gele lijn in Figuur 1). In zekere zin vormt dit fietspad een ontsluiting naar het weidevogelgebied. Met de komst van de nieuwbouw en het intensievere gebruik van het fietspad zal de lichtintensiteit in dit deel van het landschap mogelijk toenemen. Verlichting heeft een negatief effect op het voorkomen van weidevogels (Bruinzeel & Schotman). Tenslotte is de verwachting dat ook huiskatten en honden uit de nieuwe woonwijk via dit fietspad gemakkelijk toegang krijgen tot de Winsumermeeden met als gevolg een verhoogde predatie en verstoring van weidevogels.

5.2 Gevolgen van de ingreep op overige vogels

De beoogde nieuwbouw zal geen negatief effect hebben op het voorkomen van de Huiszwaluw. De soort foerageert wel boven het plangebied maar broedt daar niet. Alternatieven voor het foerageren zijn in de omgeving ruimschoots voorhanden. De Boerenzwaluw broedt ook buiten het plangebied. Het is bij deze soort echter niet uit te sluiten dat de soort ook in het plangebied zelf broedt. Omdat de soort vermeld staat als categorie 5 soort (zie tabel 4) moet nader onderzoek plaatsvinden alvorens de mogelijke nestplaatsen verwijderd worden.

Mochten de populieren verdwijnen dan verdwijnt hiermee ook de nestholte die jaarlijks gebruik wordt door de Grote bonte specht. Omdat deze soort een categorie 5 soort is moet nader onderzoek plaatsvinden indien de populieren gekapt worden.

Met de komst van de beoogde nieuwbouw zal het leefgebied voor de Gekraagde roodstaart verdwijnen. Omdat deze soort een categorie 5 soort is, moet nader onderzoek plaatsvinden alvorens de ingreep plaats vindt.

De Ringmus die vermeld staat op de Rode lijst, broedt waarschijnlijk in het plangebied. Door de ingreep zal de huidige broedplaats verloren gaan. De soort heeft echter in de rand van het dorp voldoende alternatief broedgebied. Nader onderzoek is niet nodig. Datzelfde geldt voor de Kneu die eveneens op de Rode lijst staat. Deze soort zal vermoedelijk meer last hebben van de ingreep maar broedplaatsen zijn niet jaarrond beschermd.

Voor de Roek zal mogelijk een gering kwaliteitsverlies van het leefgebied optreden doordat foerageergebied verloren gaat. De verwachting is echter dat voldoende foerageergebied overblijft. Er moet wel zorg voor worden gedragen dat de kolonie niet verstoord wordt, bijvoorbeeld tijdens de werkzaamheden. Indien de kolonie verstoord wordt is het mogelijk dat de vogels een nieuwe nestplaats zoeken in bijvoorbeeld een woonwijk en daar voor overlast zorgen.

5.3 Mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de ingreep op weidevogels in de omgeving te verminderen, raden wij aan om de watergangen aan beide kanten van het fietspad aan de zuidkant van het plangebied over een afstand van 900 meter van het plangebied tot aan de eerste boerderij te verbreden. De verbreding zorgt ervoor dat honden en katten veel moeilijker het grasland in kunnen. Aangeraden wordt de oevers te verflauwen om foerageergebied voor water- en weidevogels te creëren. Het verflauwen van oevers langs de Potmaar raden we om dezelfde reden aan. Daarnaast adviseren we om moderne ledverlichting langs het fietspad en in de nieuw te bouwen woonwijk toe te passen. Dit geeft een veel lagere lichtintensiteit dan huidige gangbare verlichtingssystemen. Langs het fietspad zou de verlichting ook met bewegingssensors uitgerust kunnen worden. Een andere optie is het plaatsen van verlichtingsstroken in het wegdek. Tenslotte adviseren we om in het plangebied langs de Potmaar, bij voorkeur aan beide zijden, een brede groenstrook van minimaal 10 meter aan te leggen. Aangeraden wordt om deze strook met enkele solitaire laagblijvende struiken zoals Meidoorn en Hondсроos te beplanten en zodanig te beheren dat een bloeiende kruidenrijke ondergroei zich kan ontwikkelen. De harde grens tussen de beoogde nieuwbouw en het open landschap wordt hiermee enigszins verzacht. Voor watervogels is hiermee beschutting aanwezig waarmee de Potmaar als overwinteringsbiotoop behouden blijft. Daarnaast dient de strook tegelijk als alternatief broedgebied voor Kneu en mogelijk de Gekraagde roodstaart.

5.4 Compenserende maatregelen

Compenserende maatregelen hoeven alleen plaats te vinden indien natuurwaarden in het plangebied zelf verloren gaan. Uitstralende werking van de ingreep naar de omgeving is in principe niet compensatieplichtig. Omdat in het plangebied zelf geen broedgevallen aanwezig zijn van weidevogels in het door de provincie aangewezen leefgebied *open grasland*, gaan er officieel geen natuurwaarden verloren. Wel neemt het oppervlak *open grasland* af. Het verdient in dit geval wel de aanbeveling om na te denken over compensatie. Het initiatief van de gemeente Winsum om de woonwijk aan te leggen is namelijk niet het enige initiatief dat speelt in deze omgeving. Het bedrijf Tennet dat onder andere hoogspanningsleidingen aanlegt, is van plan om door de Winsumermeeden nieuwe hoogspanningsleidingen aan te leggen. Deze nieuwe elektriciteitslijn verbindt de energiecentrales in de Eemshaven met het schakelstation in Vierverlaten bij Hoogkerk. Naast deze ingrepen wil Prorail langs het bestaande spoor tussen Winsum en Groningen en parallelle serviceweg aanleggen. Al deze ruimtelijke ingrepen zijn nadelig voor weidevogels en vinden plaats in het door de Provincie aangewezen leefgebied *open grasland*.

Aanbevolen wordt om bij de verdere planuitwerking na te gaan welke van de bovengenoemde initiatieven actueel zijn en samen met deze initiatiefnemers in het gebied, de provincie en het Collectief Groningen-West dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het Agrarisch Natuurbeheer in de Winsumermeeden te spreken over een integrale aanpak. Met deze aanpak moet het verlies aan leefgebied voor weidevogels

gecompenseerd worden. De aanleg van een weidevogelreservaat in de Winsumermeeden kan een oplossing zijn. Geadviseerd wordt om deze compenserende maatregel op haalbaarheid te toetsen.

5.5 Eindconclusie

De Winsumermeeden is een van de beste weidevogelgebieden van Groningen. Kritische soorten zoals Grutto, Tureluur, Slobeend, Wintertaling en Watersnip worden regelmatig waargenomen en komen incidenteel of in vrij lage aantallen tot broeden in de Winsumermeeden. In het plangebied zijn deze kritische soorten niet waargenomen. Wel komen minder kritische soorten als Scholekster en Kievit voor. Deze soorten komen echter in het plangebied niet tot broeden. De vrij intensieve begrazing maakt dit waarschijnlijk onmogelijk.

Ondanks dat in het plangebied zelf geen territoria van weidevogels zijn vastgesteld zal de beoogde nieuwbouw een negatief effect hebben op de weidevogelpopulatie in de Winsumermeeden. Oorzaken hiervan zijn de verdichting van het landschap, het intensievere gebruik van bijvoorbeeld het fietspad, meer verlichting in het gebied en verstoring door katten en honden.

Omdat natuurwaarden die buiten het plangebied verloren gaan als gevolg voor uitstralende werking niet gecompenseerd hoeven worden, is het in principe niet nodig mitigatie of compensatieplannen op te stellen. Het verdient echter wel aanbeveling om toch na te denken over mitigatie en compensatie omdat in het gebied meer initiatiefnemers projecten op de agenda hebben staan die nadelig kunnen uitpakken voor weidevogels. Aanbevolen wordt om met de betrokken partijen een integrale aanpak te kiezen voor dit gebied.

In dit onderzoek zijn naast de weidevogels nog enkele ander vogels aangetroffen die een speciale beschermingsstatus hebben en waarop de ingreep mogelijk negatieve effecten kan hebben. Het gaat om Roek, Boeren zwaluw, Grote bonte specht, Gekraagde roodstaart en Kneu. De Roek heeft jaarrond beschermde nesten die niet verstoord mogen worden. Tijdens werkzaamheden moet ervoor gezorgd worden dat de nesten, die net buiten het plangebied liggen, niet verstoord worden. Indien hierop gelet wordt, zijn er geen negatieve effecten te verwachten. Voor de Kneu zijn de nesten niet jaarrond beschermd. Het verdient echter aanbeveling in de nieuwe plannen geschikt broedhabiat op te nemen voor deze soort. De overige soorten zijn soorten met categorie 5 nesten. Deze zijn niet jaarrond beschermd maar moeten wel nader onderzocht worden alvorens de ingreep plaats vindt. Als voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn kan de ingreep zonder problemen plaatsvinden. Wij raden wel aan om in de nieuwe plannen ook rekening te houden met deze soorten door nieuwe nestplaatsen te creëren.

6 Literatuur

- Anonymus (1979) Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus (1992) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus (1998) Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus (2000) Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- Berg GJ & van der Ploeg E (2014) Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen woningbouw ten oosten van Winsum. KenB rapport 2014-068. Koeman en Bijkerk bv, Haren.
- Colin Bibby & Neil Burgess & David Hill & Simon Mustoe, 2000. Bird Census Techniques second edition. Academic Press, London
- Bruinzeel, L.W. & A.G.M. Schotman 2011. Onderbouwing verstoringsafstanden weidevogels Fryslân. A&W rapport.1624/Alterra 2184 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden/Alterra Wageningen.
- Cramp, S and Simmons, K E L (eds.) (2004) BWPI: Birds of the Western Palearctic interactive (DVD-ROM). BirdGuides Ltd, Sheffield.
- LNV (2004) *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van ..., TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.*
- LNV (2005) *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998.* Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- LNV (2009) *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.* Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Melman, Th.C.P., R. Buij, M. Hammers, R.C.M. Verdonschot, en M.C. van Riel 2015. Criteria voor agrarische leefgebieden en beheertypen, Handreiking voor provincies bij het opstellen van hun Natuurbeheerplan
- Van Dijk A.J. & Boele A. 2011 Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Natuurbeheerplan 2016 Provincie Groningen
- Teunissen, W.A., A.G.M. Schotman, L.W. Bruinzeel, H. ten Holt, E.O. Oosterveld, H. H. Sierdsema, E. Wymenga, Peter Schippers en Th.C.P. Melman, 2012. Op naar kerngebieden voor weidevogels in Nederland. Werkdocument met randvoorwaarden en handreiking. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2344. Nijmegen, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Sovon-rapport 2012/21, Feanwâlden, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, A&W- rapport 1799. 144 blz.; 63 fig.; 22tab.; 76 ref.
- www.portaalnatuurenlanschap.nl
- www.vogelatlas.nl

Bijlage I Waargenomen soorten in en rond het plangebied met aantallen territoria en Rode lijst status

Alle vermelde soorten zijn voor het atlasonderzoek waargenomen in het plangebied tijdens de veldbezoeken op 16 december 2014, 22 januari 2015, 8 april 2015 en 29 mei 2015. RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (LNV 2004).

8 april 2015 6:30-7:25

Telomstandigheden: matig, mist

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantallen territoria of vastgestelde aanwezigheid	RL
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	1	
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	1	
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>	1	
Ekster	<i>Pica pica</i>	3	
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	3	
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	1	
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	v	7
Groenling	<i>Chloris chloris</i>	v	
Grutto	<i>Limosa limosa limosa</i>	2	
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	v	7
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	v	
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>	v	7
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	v	
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	v	
Kneu	<i>Linaria cannabina</i>	1	
Koolmees	<i>Parus major</i>	v	7
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	2	
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	v	
Merel	<i>Turdus merula</i>	v	
Nijlgans	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	2	
Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	v	
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	1	
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	v	
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	25	7
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	v	
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	10	
Soepgans	<i>Anser spec.</i>	1	
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	v	
Stadsduif	<i>Columba Livia forma domestica</i>	v	
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	v	
Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	v	
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	v	
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	5	
Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	v	
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	v	
Witte Kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	v	
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	v	
Zwarte Kraai	<i>Corvus corone</i>	v	
Zwarte Roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	1	

29 mei 2015 5:30-6:25

Telomstandigheden: goed

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantallen territoria of vastgestelde aanwezigheid	RL
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>	2	
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	v	7
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	v	
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	2	
Ekster	<i>Pica pica</i>	1	
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	1	
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	v	
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	3	
Gekraagde Roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	6	
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	v	
Groenling	<i>Chloris chloris</i>	v	
Grote Bonte Specht	<i>Dendrocopos major</i>	1	
Grutto	<i>Limosa limosa limosa</i>	4	7
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	1	
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	v	
Holenduif	<i>Columba oenas</i>	1	
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	v	
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	v	7
Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	12	7
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	v	
Kleine Karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	v	
Koolmees	<i>Parus major</i>	v	
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	3	
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	2	
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	v	
Merel	<i>Turdus merula</i>	v	
Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	v	
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	3	
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	v	7
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	20	
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	4	
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	1	6
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	v	
Tijftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	v	
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	1	
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	v	
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	2	
Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	v	
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	v	
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	v	
Zwarte Kraai	<i>Corvus corone</i>	v	
Zwarte Roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	2	
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	v	

Punttelling atlasonderzoek 16-12-2014

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantallen territoria of vastgestelde aanwezigheid	RL
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	3	
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>	1	
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	113	
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	1	
Smient	<i>Anas penelope</i>	25	
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	4	
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	1	7
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	2	
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	1	
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	1	

Punttelling atlasonderzoek 22-01-2015

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantallen territoria of vastgestelde aanwezigheid	RL
Buizerd	<i>Buteo buteo buteo</i>	2	
Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	45	
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	11	
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	2	
Koolmees	<i>Parus major</i>	1	
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	2	
Smient	<i>Anas penelope</i>	160	
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	50	
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	1	
Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	9	

Bijlage II Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Anonymus 1979, 1992). Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet (Anonymus 1998, 2000) van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van de rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis);
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten genoemd in de Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten;
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat;
- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

Beschermingsregimes

In 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de huidige opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (Figuur 2). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 1-soorten*. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. De gunstige staat van instandhouding in Nederland is momenteel niet in het geding en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 2-soorten*. Dit betreft de 'overige beschermde soorten'. Deze soorten zijn beschermd en de gunstige staat van instandhouding in Nederland kan in het geding zijn. Ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn;
- **Regime 3:** Hieronder vallen de zogenoemde *tabel 3-soorten*. Dit betreft de 'strikt beschermde soorten'. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding in Nederland duidelijk in het geding is en/of dat ze vermeld staan in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De eerste groep betreft soorten die middels een Algemene Maatregel van Bestuur door de voormalig minister van LNV zijn aangewezen (AMvB bijlage 1-soorten). De tweede groep betreft soorten uit bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;
- **Vogels:** Vogels zijn niet in één van bovengenoemde tabellen opgenomen en worden onder de Flora- en faunawet apart behandeld. Verblijfplaatsen van vogels die hun

verblijfplaats het hele jaar door gebruiken zijn jaarrond beschermd. Er worden vier categorieën van nesten onderscheiden die hele jaar door zijn beschermd:

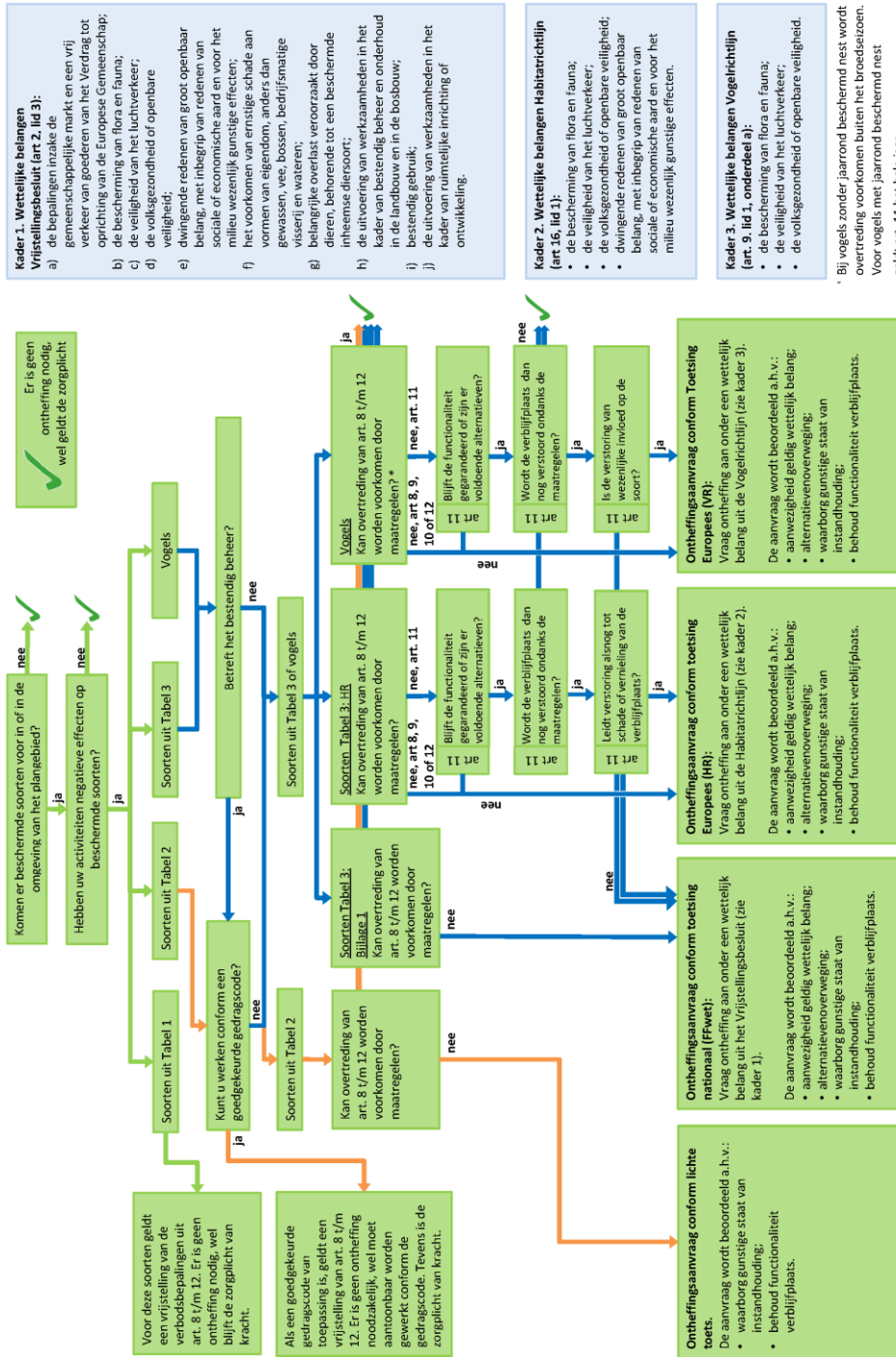
1. *Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil);*
2. *Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus);*
3. *Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk);*
4. *Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).*

Hoe te handelen bij het aantreffen van beschermde soorten

- **Tabel 1-soorten:** Voor soorten uit tabel 1 geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling die in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (artikel 2) blijft wel onverminderd van kracht.
- **Tabel 2-soorten:** Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I (voorheen LNV) goedgekeurde gedragscode. In zo'n code staat hoe u tijdens werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren voorkomt of minimaliseert. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en worden ingediend voor goedkeuring. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Als de maatregelen voldoende zijn krijgt men een beschikking met daarin de goedkeuring van de voorgenomen maatregelen. De goedkeuring wordt gegeven in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Er is namelijk geen ontheffing nodig doordat met de mitigerende maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen.
- **Tabel 3-soorten:** Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. In dit geval dient u mitigerende maatregelen te treffen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en

verblijfplaats te garanderen. Deze maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Wanneer de maatregelen als voldoende worden beschouwd, krijgt men een beschikking met daarin de goedkeuring van de maatregelen. De goedkeuring wordt gegeven in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Er is namelijk geen ontheffing nodig doordat met de mitigerende maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen. Wanneer geen of onvoldoende mitigerende maatregelen kunnen worden genomen dient een ontheffing te worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijlage 1-soorten) of op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn (bijlage IV-soorten).

- **Vogels:** Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust (artikel 10), of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord (artikel 11), zijn verboden. De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, hollen en dergelijke), inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te laten zijn, én slechts gedurende de periode dat er wordt gebroed. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen (voor de meeste vogels 15 maart - 15 juli) dient te worden ontzien. Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval wordt geconstateerd valt deze binnen de broedperiode, ongeacht de datum. Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is een omgevingscheck nodig. Dit houdt in dat een deskundige moet vaststellen of in de omgeving voldoende gelegenheid bestaat voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden of te bouwen. Wanneer dit niet het geval is dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dit niet mogelijk dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.



Figuur 5 Stroomschema Flora- en faunawet artikel 8 t/m 12

Soorten van de Nederlandse Rode Lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten, wordt gehoopt dat van de nu bedreigde organismen er in de toekomst een aantal niet meer bedreigd zal zijn en dus van de Rode Lijst afgevoerd kan worden. De Rode Lijst-soorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

1. uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
3. verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
5. ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
6. bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
7. kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
8. gevoelig: stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. De Rode lijsten helpen daarbij. Deze lijsten worden ook gebruikt om te toetsen of de beleidsdoelen over biodiversiteit worden gehaald.